

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

9-maxsus
son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5/9 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafroz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Sapparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari

doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

07.00.00 – TARIX FANLARI

Raupov Xolmamat Rashidovich, Xaitova Olmaxon Saidovna

O'ZBEKISTONDA KON-METALLURGIYA SOHASI TARAQQIYOTIDA BERUNIY

ILMIY METODOLOGIYASINING O'RNI 13-19

Muminov Ulmas Ravshanqulovich

QADIMGI TURKIYLARDA DAVLATCHILIK AN'ANALARI 20-30

Azamatova Gulmira Bayirbekovna

MEHNAT MIGRATSIYASINI HUQUQIY TARTIBGA SOLISH MEXANIZMLARI:

XALQARO STANDARTLAR VA MILLIY QONUNCHILIK 31-37

Absalom Ziyadullayevich Xujanazarov

YANGI O'ZBEKISTON SHAROITIDA SURXONDARYO VILOYATIDA

SOG'LIQNI SAQLASH SOHASIDAGI O'ZGARISHLAR 38-43

Allamuratov Shuxrat Ashurovich

BUXORO AMIRLIGINING ICHKI SAVDO-TRANZIT ALOQALARIDA

AMUDARYO SUV YO'LINING O'RNI 44-49

Sabirov Mansurbek

AMUDARYO SOHILI BO'YLAB XALQARO KARVON YO'LIDA RIVOJLANGAN

O'RTA ASR VA SHAHARLARI SAHIFASI 50-53

Matnazarova Mohira Uktamovna

KO'CHMANCHI CHORVADORLAR CHORVACHILIK XO'JALIGINING

SHAKLLANISH OMILLARI 54-59

Shukurillayev Yunus Asrorovich

BUXORO AMIRLIGIDA HARBIY UNVON VA MANSABLARGA TAYINLANISHIGA

OID HUIJATLAR TAHLILI (QO'SHBEGI DEVONXONASI ARXIVI HUIJATLARI ASOSIDA)..... 60-67

Esanova Nilufar

O'ZBEKISTONDA XALQARO MUNOSABATLARNING USTUVOR YO'NALISHLARI

VA ULARNING SANOAT RIVOJLANISHIDAGI BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI 68-73

Jumayev Abdumo'min Fayziyevich

IBN SINONING ASH-SHIFO ASARINING ISLOM VA YEVRIPA FALSAFASIGA TA'SIRI 74-82

Pardaxol Normamatova Ochildiyevna

MUSTAQILLIK YILLARIDA SURXONDARYO VILOYATINING

SOG'LIQNI SAQLASH SOHASIDAGI XALQARO HAMKORLIGI 83-87

Elboyeva Shaxnoza

O'ZBEK OLIMALARINING XALQARO ILM-FAN, MADANIYAT RIVOJIGA

HAMDA FAN VA TEXNIKA TARAQQIYOTIGA QO'SHGAN HISSALARI 88-94

Джаббарова Юлдуз Джуманиязовна

РОЛЬ ИСТОРИИ МЕДИЦИНЫ В ФОРМИРОВАНИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ

ИДЕНТИЧНОСТИ БУДУЩИХ ВРАЧЕЙ В МЕДИЦИНСКИХ ВУЗАХ УЗБЕКИСТАНА 95-100

Tuyev Fazliddin Erkinovich

2009–2011-YILLARDA BUXORO, SAMARQAND, NAVOIY SANOATIDA

O'SISH VA XALQARO HAMKORLIK DINAMIKASI 101-104

<i>Жураева Камола Сайфиддиновна</i> КАСПИЙСКИЙ РЕГИОН ВО ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКЕ УЗБЕКИСТАНА	105-109
<i>Abdujabborov Kamoliddin</i> QADIMGI BAQTRIYA VA AVESTO JAMIYATI DAVRI QISQACHA TAHLILI	110-115
<i>Mamanov Abdurahim Abduhakimovich</i> TEMURIYLAR VA ULARDAN KEYINGI SULOLALAR DAVRIDA DINIY HOKIMIYATNING KUCHAYISHI (SABABLAR VA NATIJALAR)	116-122
<i>Xolmatov Shukurillo Ziyoviddin o'g'li</i> INGLIZ TILLI TADQIQOTLARDA ILK O'RTA ASRLAR MARKAZIY OSIYO TARIXINING O'RGANISH BOSQICHLARI	123-128
<i>Djurayev Baxtiyor Rajaboyevich</i> O'ZBEKISTON IJTIMOYIY-IQTISODIY HAYOTIDA AYOLLARNING O'RN VA GENDER TENGLIGI MASALALARI (TARIXIY-IJTIMOYIY TAHLIL 1991-2025-YY)	129-136
<i>Matyagbov Toyirjon Sultanbayevich</i> JANUBIY OROLBO'YI HUDUDIDA NEOLIT DAVRI KULOLCHILIGIGA DOIR BA'ZI CHIZGILAR	137-140

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Султанова Дина Файзрахмановна</i> ОБЩЕНАУЧНАЯ МЕТОДОЛОГИЯ ИСТОРИЧЕСКОГО ИНСТИТУЦИОНАЛИЗМА В РАЗВИТИИ ЭКОНОМИКИ ОТРАСЛИ КОНЕВОДСТВА НА ТЕРРИТОРИИ СОВРЕМЕННОГО УЗБЕКИСТАНА	141-153
<i>Shodmonov Abduvohid Farxod o'g'li</i> O'ZBEKISTON TARIXIY YODGORLIKLARINI RAQAMLI TURIZM ORQALI SAQLASH VA RIVOJLANTIRISH	154-157

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Otamuratov Sarvar</i> YOSHLARGA OID DAVLAT SIYOSATI: XALQARO TAJRIBA ASOSIDA YANGI TASHABBUSLAR VA QONUNGA TAKLIF ETILAYOTGAN MUHIM QO'SHIMCHALAR	158-164
<i>Tashanov Abduxoliq</i> BUZG'UNCHI G'OYA VA BUZG'UNCHI FAOLIYATNING SHAKLLANISHIDA SALBIY TARBIYA VA ATROF-MUHIT TA'SIRI	165-171
<i>Raxmatova Xolidaxon Xolikovna</i> XOJA AHROR VALIY MUROSAGA OID QARASHLARINING FALSAFIY MOHIYATI	172-178
<i>O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna</i> ABDULXAMID SULAYMON O'G'LI CHO'LPONNING BADIY-ESTETIK MEROSI	179-183
<i>Yazdonov Ulug'bek Tashmurotovich</i> TA'LIM VA TARBIYA – JAMIYATNI MA'NAVIY-MADANIY DEFORMATSIYALASHUVDAN SAQLOVCHI OMILDIR	184-189
<i>Абдуллаева Махбуба Нуруллаевна, Жалалова Гулбахор Одилжоновна</i> КОГНИТИВНЫЕ ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ НАУКИ В IX – XII ВЕКАХ В ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ	190-197

<i>Rasulov Hakim Mamanovich</i> DAVLAT VA JAMIYAT O'ZARO ALOQADORLIGINING SIYOSIY-INSTITSIONAL TAHLILI	198-201
<i>Azamova Sitora Ayonovna</i> O'ZBEKISTON ZAMINIDA EKOLOGIK MADANIYATNING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI	202-206
<i>Xolmirzaev Xurshid Nakibillaevich</i> FUTUROLOGIK TAFAKKURDA SUN'IY INTELEKTNING NAMOYON BO'LISHI	207-212
<i>Namazova Yulduz Muzaffarovna</i> RAQAMLI SIVILIZATSIYA SHAROITIDA MILLIY TA'LIMNING STRUKTURAVIY-FUNKSIONAL JIHATLARI	213-217
<i>Abdurazzoqov Gulmurod Musurmonqulovich</i> MAFKURAVIY OMILLARNING YOSHLAR KAMOLOTIGA TA'SIRI NAMOYON BO'LISHINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	218-224
<i>Tojibayev Baxromjon Turabayevich</i> "PREKARIAT" TUSHUNCHASINING GENEZISI: ETIMOLOGIYA, FALSAFIY-IJTIMOYIY ANGLASH	225-229
<i>Tursunova Laylo Ergashevna</i> TILAB MAHMUDOVNING ADABIY ESTETIK QARASHLARINING SHAKLLANISH BOSQICHLARI	230-235
<i>Филиппов Ольгерд Александрович</i> ГУМАНИСТИЧЕСКАЯ ТРАДИЦИЯ В ЭПОХУ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ОБЩЕСТВА	236-244
<i>Chorieva Madina Aliyevna</i> INKLYUZIV TAFAKKUR — JAMIYATNING BARQAROR RIVOJLANISHINING FALSAFIY ASOSI	245-249
<i>Zakirova Nigora Xalmaxammatovna</i> AXBOROT MAKONIDA MILLIY O'ZLIKNI ANGLASH JARAYONINI RIVOJLANTIRISHDAGI MUAMMOLAR VA ULARNI HAL ETISH IMKONIYATI	250-254
<i>Primov Baxriddin Abdiraxmonovich</i> AXBOROT IMPERIALIZMI TAHDIDLARI	255-261
<i>Karimov Zafarbek Ataboyevich</i> TA'LIM TIZIMINI SOTSIOLOGIK-FALSAFIY TAHLIL QILISHDA GUMANITAR YONDASHUVLAR	262-267
<i>O'razov Bobir Baxtiyorovich</i> IJTIMOIY DAVLAT HAQIDAGI G'ARBONA QARASHLAR: FALSAFIY-ILMIY TAHLIL	268-272
<i>Shaydullayev Normamat Sherkuziyevich</i> RAQAMLASHGAN JAMIYAT SHAROITIDA INSON QADRI VA ONG EVOLYUTSIYASI	273-278
<i>Tursunova Olmos Fayziyevna</i> YOSHLAR HUQUQIY ONGI VA MADANIYATINI YUKSALTIRISHNING MA'NAVIY TARBIYA JARAYONIDA TUTGAN O'RNI VA AHAMIYATI	279-284
<i>Turaeva Sanobar Khalimovna</i> EASTERN EDUCATION - THE IMPORTANCE OF UPBRINGING IN THE FORMATION OF HUMAN QUALITIES IN YOUNG PEOPLE	285-287

<i>Jo'rayev Akram Namozovich</i> EKSTREMIZM G'OYALARIGA QARSHI KURASHDA MILLIY O'ZLIKNI ANGLASH MEXANIZMLARINING PSIXOLOGIK VA FALSAFIY ASOSLARI	288-291
<i>Taylyakova Feruzahon Sultanovna</i> GLOBALASHUV - MA'NAVIYATNI ANGLASH OMILI	292-296
<i>Toxirov Abdumalik Ashurali o'g'li</i> MAHALLA VA OILADA YOSHLAR AXLOQINI ME'YORLASHTIRISHNING IJTIMOIY-FALSAFIY ASOSLARI	297-302
<i>Sherboboyev Muxriddin, Javlonbek Hafizullayev</i> KARL POPPERNING BILISH FALSAFASIGA OID QARASHLARI	303-307
<i>Nasriddinov Faxriddin Xalmamatovich</i> AXBOROT VA AXBOROT TIZIMLARINING FALSAFIY TAHLILI	308-314
<i>Ochilov Husan</i> MILLIY AN'ANA VA MODERNIZATSIYA UYG'UNLIGINING FALSAFIY TAHLILI	315-321
<i>Madaminov Nasimjon</i> MILLIY MUSIQIY MEROS ASOSIDA YOSHLARNING ESTETIK DIDI VA TAFAKKURINI RIVOJLANTIRISHNING FALSAFIY JIHATLARI	322-326
<i>Xolmirzayeva Jumagul Xamdammovna</i> MEHNAT MADANIYATINI SHAKLLANTIRISH SOHADAGI XORIJIY TAJRIBALAR	327-331
10.00.00 - FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Narmuratov Zayniddin Radjabovich</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI SCIENCE/ILM KONSEPTLI FRAZELOGIK BIRLIK LARNING LINGOMADANIY XUSUSIYATLARI	332-337
<i>Payzibayeva Madinaxon Sobirjon qizi</i> INGLIZ XALQ ERTAKLARI OBRAZLARINING BADIY XUSUSIYATLARI VA ULARNING O'ZIGA XOS JIHATLARI	338-342
<i>Axmedov Anvar Botirovich</i> NEMIS TILI TIZIMIDA O'ZLASHMA NEOLOGIZMLARNING ROD KATEGORIYASIGA EGA BO'LIH MASALASI	343-347
<i>Djabbarova Shoir Baltayevna</i> ETNOGRAFIK REALIYALARNING LINGVISTIK XUSUSIYATI	348-351
<i>Genjemuratov Yaqipbek Baxriyatovich</i> FELETONNING JANR SIFATIDA ANIQLASH MUAMMOLARI	352-355
<i>Tadjiyeva Mastura Fayzullayevna</i> INGLIZ MAQOLLARIDA "LOVE" KONSEPTINING VOQELANISHI	356-360
<i>Qurbonova Gulnoza Abduholiq qizi</i> GIDRONIMLARNING STRUKTUR-SEMANIK TAHLILINING XUSUSIYATLARI	361-364
<i>Ayimbetova Shyryn Jabbar qizi</i> BOLALAR ADABIYOTINING POETIK-FUNKSIONAL XUSUSIYATLARI: YOSH PSIXOLOGIYASI, DIDAKTIKA, AKSILOGIYA	365-371
<i>Ruziyeva Nasiba Kenjayevna</i> O'ZBEK TILIDAGI IBORALARNING SEMANTIK XUSUSIYATLARI VA FRANSUZ TILIGA TARJIMASI	372-375

<i>Бабаева Зарина Сайфуллаевна, Фёдорова Арина Максимовна</i> ГЕЙМИФИКАЦИЯ В ПРОЦЕССЕ ФОРМИРОВАНИЯ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА	376-385
<i>Xushmatatova Aminaxon</i> LINGUOCULTURAL FEATURES OF SPEECH INTENTION IN THE DISCOURSE OF ENGLISH AND UZBEK DRAMATIC WORKS	386-392
<i>Saparniyazova Sarbinaz Baxtiyarovna</i> THE INFLUENCE OF CONTEXTUAL FACTORS ON THE PERCEPTION OF THE PRAGMATICS OF APOLOGY IN ENGLISH AND UZBEK	393-397
<i>Adxamova Shirin Farhodjon qizi</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA EMOTSIONAL HOLATNI IFODALOVCHI KOLLOKATSIYALARNING QIYOSIY TADQIQI	398-401
<i>Машарипова Валентина</i> ЛИНГВОКУЛЬТУРНЫЙ АНАЛИЗ ВЕРБАЛИЗАЦИИ ПАРАЛИНГВИСТИЧЕСКИХ СРЕДСТВ В ПОРТРЕТНЫХ ОПИСАНИЯХ В АНГЛИЙСКИХ И РУССКИХ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ТЕКСТАХ	402-405
<i>Abduqahhorova Gulnoza Abduvahobovna</i> RUS VA O'ZBEK TILLARIDAGI IQTISODIY ANGLISIZMLARNING SINTAKTIK XUSUSIYATLARI	406-411
<i>Raxmonova Yulduz Xusanovna</i> ADABIY ASARLARDA IJTIMOIIY FOJIAVIYLIKNING ESTETIK TALQINI	412-417
<i>Ayimbetova Damekhan Maksetbay qizi</i> ADABIYOTDA ANIMALISTIK JANR VA RAMZIY OBRAZLAR BO'YICHA OLIV BORILGAN ILMIY TADQIQOTLAR	418-427
12.00.00 – YURIDIK FANLAR	
<i>Фазилов Фарход Маратович</i> УГОЛОВНО-ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ДИПФЕЙКОВ: ОПЫТ УЗБЕКИСТАНА	428-439
<i>Zokirov Sherzod Ilxom o'g'li</i> FUQAROLAR MUHOJIRATLARI BILAN ISHLASH BO'YICHA CHET EL DAVLATLARI TAJIRIBASI: QIYOSIY-HUQUQIY TAHLIL	440-448
<i>Rakhmonov Tolib</i> ISSUES OF DETERMINING THE CIVIL LEGAL STATUS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN UZBEKISTAN	449-454
<i>Sobitxonov Joxongir Zunnurxon o'g'li</i> ISLOM BANKLARI FAOLIYATIDA "FATVO SHOPPING" AMALIYOTI VA UNING OLDINI OLISH BO'YICHA HUQUQIY MEKANIZMLAR	455-462
<i>Mamatmurodov Farrux Farhod o'g'li</i> O'ZBEKISTONDA SUKUKNI RIVOJLANTIRISH: HUQUQIY ISLOHOTLAR, INFRATUZILMA, MUAMMOLAR VA IMKONIYATLAR	463-472
<i>Юнусов Достонбек Анваржон угли</i> ПОНЯТИЕ И ОСНОВНЫЕ ЭЛЕМЕНТЫ ПРАВОВОГО РЕЖИМА ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	473-481

<i>Uteniyazov Keulimjay Kuanishbayevich</i> JINOYAT PROTSSESSIDA AYBLOV FUNKSIYASINI AMALGA OSHIRUVCHI SUBYEKTLARNING HUQUQIY MAQOMIGA OID MUAMMO VA YECHIMLAR	482-489
<i>Xidirov G'anisher Tojimurodovich</i> TEZKOR-QIDIRUV FAOLIYATI USTIDAN SUD NAZORATINING QIYOSIY-HUQUQIY TAHLILI	490-499
<i>Baxronov Ravshan Rashid o'g'li</i> SUN'IY INTELLEKT VA INSON HUQUQLARI: NAZARIY VA HUQUQIY ASOSLAR	500-504
<i>Усмонов Малик</i> ОТСЛЕЖИВАНИЕ И ЗАМОРАЖИВАНИЕ НЕЗАКОННО ПОЛУЧЕННЫХ АКТИВОВ: СРАВНИТЕЛЬНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ПОДХОДОВ	505-510
<i>Abdusatarov Jaloliddin Sharafutdin o'g'li</i> RAQAMLI AKTIVLAR BILAN BOG'LIQ NIZOLARNI HAL QILISHNING MUQOBIL USULLARI	511-517
<i>Islomqulova Shohsanam Vahobjon qizi</i> TIBBIYOT XODIMINING KASBIY JAVOBGARLIGINI SUG'URTALASHDA SUG'URTA TOVONI, SUG'URTA PULI VA SUG'URTA MUKOFOTI TUSHUNCHALARINING MOHIYATI	518-524
<i>Ibodullo Xayrullo Jaxongir o'g'li</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI VA XORIJIY DAVLATLAR SUDYALARINING KONSTITUTSIYAVIY-HUQUQIY MAQOMI	525-530
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Xolmatova Ziroatxon Anvarovna</i> BO'LG'USI PEDAGOGLARDA NOSTANDART TESTLARNI TUZISH KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHDA XORIJ TAJRIBASI	531-534
<i>Mamajonova Gulnoza Karimovna</i> AXLOQIY VA ESTETIK TARBIYA INTEGRATSIYASINING PEDAGOGIK ASOSLARI	535-539
<i>Gulomova Komila Maxamatjanovna</i> TA'LIMDA FAOL O'QITISH METODLARINING SAMARADORLIGI: TAJRIBA VA TAHLIL	540-544
<i>Berdiyeva Nilufar Berdiyev qizi</i> BO'LAJAK MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARI TARBIYACHI –PEDAGOGLARINING IJODIY KOMPETENSIYALARINI INNOVATSION YONDASHUV ASOSIDA SHAKLLANTIRISH TAMOIYILLARI	545-549
<i>Фадлиева Амина Ильхамовна</i> ГУМАНИСТИЧЕСКАЯ ПЕДАГОГИКА КАРЛА РОДЖЕРСА И ЕЁ ЗНАЧЕНИЕ ДЛЯ РАЗВИТИЯ СОВРЕМЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ	550-556
<i>Rajabov Eldor Erkinovich</i> THE ROLE OF PEER REVIEW TO IMPROVE WRITING EFFECTIVELY AMONG EFL STUDENTS	557-561
<i>Jumagulova Aziza Abduljalil qizi</i> BOSHLANG'ICH TAYYORGARLIK BOSQICHIDAGI DZYUDOKILARNING JISMONIY SIFATLARINI RIVOJLANTIRISH ORQALI JISMONIY TAYYORGARLIGINI TAKOMILLASHTIRISH USLUBIYATI	562-573

<i>Toshnazarova Mohinur O'sarali qizi</i> "MOTIVATSION YONDASHUV" HAMDA "KREATIV FIKRLASH" TUSHUNCHALARINING MAZMUN VA MOHIYATI	574-578
<i>Maxmudova Nigoraxon Boyqo'zi qizi</i> BO'LAJAK CHET TILI O'QITUVCHILARINI KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHDA PRAGMATIK MUAMMOLAR VA ULARNING YECHIMLARI	579-585
<i>Hamroyeva Robiya Sherali qizi</i> KELAJAK PEDAGOGLARINING TANQIDIY TAFAKKURINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR	586-591
<i>Tug'anboyeva Zamiraxon Shuxratbek qizi</i> TALABA KURASHCHI QIZLARNING KUCH CHIDAMLILIGINI MAXSUS MASHQLAR ORQALI OSHIRISH METODIKASI	592-598
<i>Sadritdinova Dinora A'zamjon qizi</i> WEB ILOVALARNI LOYIHALASHGA OID KOMPETENTLIK VA UNI RIVOJLANTIRISH	599-602
<i>Солохиддинова Фазилатхон Мухиддин кизи</i> ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИИ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ В ПРОЦЕССЕ УСВОЕНИЯ ГРАММАТИЧЕСКИХ ПОНЯТИЙ	603-611
<i>Ниязова Регина Рустамовна</i> АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПОДГОТОВКИ КВАЛИФИЦИРОВАННЫХ КАДРОВ В ОБЛАСТИ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И СПОРТА	612-615

Received: 2 October 2025
Accepted: 15 October 2025
Published: 25 October 2025

Article / Original Paper

SOCIO-PHILOSOPHICAL FOUNDATIONS OF THE RATIONING OF YOUTH MORALITY IN THE MAHALLA AND THE FAMILY

Tokhirov Abdumalik Ashurali o'glu

Support doctoral student,
Andijan State Pedagogical Institute

Abstract. This article analyzes socio-philosophically the harmonious and stable influence of the neighborhood and family in the normalization of youth morality. The study reveals the transformation of traditional social institutions in modern society, the spiritual-spiritual factors in the formation of the moral self of the younger generation, as well as the dialectical connection between cultural heritage and global trends. The article is based on the role of the neighborhood and family not only in control and upbringing, but also in social solidarity, the continuous transfer of moral values, as well as the development of a person's sense of responsibility for his life. At the same time, the adaptation of young people to new moral criteria that have arisen under the influence of social networks and digital culture is also analyzed.

Keywords: Neighborhood, Family, Youth ethics, social normalization, socio-philosophical analysis, upbringing, moral values, cultural heritage, globalization, Digital Culture.

MAHALLA VA OILADA YOSHLAR AXLOQINI ME'YORLASHTIRISHNING IJTIMOY-FALSAFIY ASOSLARI

Toxirov Abdumalik Ashurali o'g'li

Andijon davlat pedagogika instituti
MG'MAHT kafedrasi tayanch doktoranti

Annotatsiya. Ushbu maqolada mahalla va oilaning yoshlar axloqini me'yorlashtirishdagi o'zaro uyg'un va barqaror ta'siri ijtimoiy-falsafiy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda an'anaviy ijtimoiy institutlarning zamonaviy jamiyatdagi transformatsiyasi, yosh avlodning axloqiy o'zligini shakllantirishdagi ruhiy-ma'naviy omillar, shuningdek, madaniy meros va global tendensiyalar o'rtasidagi dialektik bog'liqlik ochib beriladi. Maqolada mahalla va oilaning nafaqat nazorat va tarbiya, balki ijtimoiy birdamlik, axloqiy qadriyatlarni uzluksiz uzatish, shuningdek, shaxsni o'z hayoti uchun mas'uliyat hissini rivojlantirishdagi roli asoslanadi.

Kalit so'zlar: mahalla, oila, yoshlar axloqi, ijtimoiy me'yorlashtirish, ijtimoiy-falsafiy tahlil, tarbiya, axloqiy qadriyatlar, madaniy meros, globalizatsiya, raqamli madaniyat.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5SI9Y2025N47>

Kirish. Bugungi globallashuv va raqamli madaniyat davrida yoshlarning axloqiy ongi va me'yorlarini shakllantirish masalasi tobora dolzarb tus olmoqda. Yosh avlodning ongida milliy qadriyatlar, insonparvarlik tamoyillari va zamonaviy dunyoqarashni uyg'un holda rivojlantirishda, avvalo, mahalla va oilaning o'rni beqiyosdir. Shu jihatdan, Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning *"Mahalla – bebaho qadriyatlarimiz beshigi, mehr-oqibat, ahillik va totuvlik maskani. Bir-biriga yelkadosh bo'lish, ehtiyojmand, muhtoj insonlarga ko'mak berish kabi ko'pdan-ko'p ezgu odat va an'analarimiz aynan mahallada yaqqol namoyon bo'ladi,"* [1:312] degan fikri ham ushbu institutning yoshlar tarbiyasidagi ahamiyatini chuqur ochib beradi.

Mazkur fikr zahirida mahalla nafaqat ijtimoiy hayotning eng quyi bo'g'ini, balki yoshlarni ezigulikka, mehr-oqibatga, insoniy qadriyatlarga yo'naltiruvchi eng samarali tarbiya maktabi ekanini ta'kidlanadi. Ayniqsa, bugungi raqamli madaniyat ta'sirida shakllanayotgan yangi axloqiy me'yorlar va xulq-atvor andozalarini milliy qadriyatlar bilan uyg'unlashtirishda mahalla institutining roli beqiyosdir. Mahalla muhitida yoshlar o'zligini anglaydi, milliy g'urur, vatanparvarlik va ijtimoiy mas'uliyat tuyg'ulari shakllanadi. Shu bois, mahalla va oila hamkorligida olib borilayotgan ma'naviy-ma'rifiy ishlar yoshlarning axloqiy ongi, dunyoqarashi va ijtimoiy faol fuqarolik pozitsiyasini mustahkamlashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Raqamli muhitda tarqalayotgan turli g'oyalar, madaniy kodlar va axborot oqimlari yoshlarning dunyoqarashiga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Shu bois, ularning axloqiy immunitetini mustahkamlash, milliy qadriyatlar asosida tarbiyalash va zamonaviy tafakkur bilan uyg'unlashtirish bugungi kunning eng muhim vazifalaridan biridir. Bu jarayonda mahalla va oila institutlari eng asosiy ijtimoiy tarbiya muhitlari sifatida alohida ahamiyat kasb etadi. Mahalla – bu nafaqat hududiy birlik, balki jamiyatning axloqiy, ma'naviy va madaniy hayotini tartibga soluvchi, insonlar o'rtasida mehr-oqibat, birdamlik va hamjihatlikni mustahkamlovchi qadimiy institutdir. Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning “Mahalla – bebaho qadriyatlarimiz beshigi, mehr-oqibat, ahillik va totuvlik maskani...” degan fikri mahalla institutining tarbiyaviy, ijtimoiy va ma'naviy jihatdan beqiyos o'rnini chuqur yoritadi [1;312]. Bu fikr zahirida mahalla yoshlar uchun ezigulikka yo'naltiruvchi, insoniylik va vatanparvarlik tuyg'ularini shakllantiruvchi hayot maktabi sifatida talqin etiladi. Ayniqsa, raqamli madaniyat sharoitida shakllanayotgan yangi axloqiy me'yorlar, ijtimoiy tarmoqdagi xulq-atvor andozalari va virtual muhitdagi kommunikatsiya uslublarini milliy qadriyatlar bilan uyg'unlashtirish zarurati tobora kuchaymoqda. Mahalla muhitida yoshlar o'z milliy o'zligini anglaydi, tarixiy xotira va madaniy meros bilan bog'lanadi, ijtimoiy mas'uliyat va fuqarolik pozitsiyasini shakllantiradi. Bu esa ularning jamiyatda faol, ongli va mas'uliyatli shaxs sifatida kamol topishiga zamin yaratadi. Shu nuqtai nazardan, mahalla va oila hamkorligida olib borilayotgan ma'naviy-ma'rifiy ishlar, tarbiyaviy dasturlar va ijtimoiy loyihalar yoshlarning axloqiy ongi, estetik didi, fuqarolik madaniyati va ijtimoiy faolligini rivojlantirishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. Mahalla faollari, nuroniylar, pedagoglar va ota-onalar hamkorligida tashkil etilayotgan targ'ibot tadbirlari, ma'naviy suhbatlar, sport va madaniy tadbirlar yoshlar orasida sog'lom turmush tarzini, vatanparvarlik ruhini va ijtimoiy birdamlikni mustahkamlashga xizmat qilmoqda.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Yoshlar axloqini me'yorlashtirish jarayoni ko'plab tarixiy, diniy va falsafiy manbalarda chuqur tahlil etilgan bo'lib, bu manbalar orqali mahalla va oilaning tarbiyaviy rolini anglash yanada kengayadi. Tarixiy manbalarda axloqiy me'yorlar ko'proq shaxsiy kamolot, ijtimoiy mas'uliyat va jamiyatga foydali bo'lish tamoyillari bilan bog'langan. Jumladan, Yusuf Xos Hojibning “Qutadg'u bilig” asarida inson axloqida til va qalb uyg'unligi muhim omil sifatida ko'rsatiladi. U “kishi uchun kerakli ikki a'zo bor: biri til, boshqasi yurak... Egri, yaroqsiz so'zlarni tashqariga chiqargandan ko'ra, tilning harakatsiz qolgani ma'qul” [2;31] degan fikr orqali axloqiy poklik, so'zning kuchi va qalbning sof bo'lishi yoshlar tarbiyasining asosi ekanini ta'kidlaydi. Bu nuqtai nazar yosh avlodning ma'naviy kamolotida rostgo'ylik, halollik va mulohazalilik tamoyillarining ustuvorligini ko'rsatadi. Diniy manbalarda esa axloqiy me'yorlar ko'proq ilohiy buyruqlar, mehr-oqibat va o'zaro hurmat asosida shakllanadi. Qur'oni karimdagi “U Zot sizlar hamdam bo'lishlaringiz uchun o'zlaringizdan juftlar yaratishi va o'rtalaringizda oshnolik va mehr-muhabbat paydo qilishdir.

Albatta bunda tafakkur qiladigan qavm uchun oyat-ibratlar bordir” [3;125] oyati oiladagi mehr-muhabbat, sadoqat va o‘zaro hurmatning axloqiy me‘yorlarni shakllantirishdagi chuqur ahamiyatini ifodalaydi. Bu jihatlar yoshlar ongida ijtimoiy mas‘uliyat, sabr-toqat, fidoyilik va o‘zaro hamjihatlik tuyg‘ularini mustahkamlashga xizmat qiladi. Zamonaviy falsafiy va sotsiologik tadqiqotlarda ham mahalla va oilaning yoshlar tarbiyasidagi o‘rni alohida e‘tirof etiladi. Masalan, Musurmonov oilani “Sharqda asrlar davomida shakllanib kelgan jamiyatning mustahkam poydevori, uni harakatga keltiruvchi kuch” [4;3] sifatida baholaydi. Bu qarash oilaning shunchaki kichik ijtimoiy birlik emas, balki jamiyatning ma‘naviy-axloqiy rivojlanishini belgilovchi muhim institut ekanini ko‘rsatadi. Otamurotov esa “O‘zbekistonda oilalarga berilayotgan e‘tibor, ularning qo‘llab-quvvatlanishi davlatimiz siyosatida ustuvor yo‘nalishlardan biriga aylanganligi, oilalarda ota-onalarning shukronalik ruhiyatining mavjudligi” [5;23] deya ta‘kidlab, yoshlar axloqini me‘yorlashtirish jarayonida davlat siyosati va ijtimoiy muhitning hamohangligini muhim omil sifatida ko‘rsatadi. Bu holat yoshlarning ongida barqaror axloqiy qadriyatlarni shakllantirishda tashkiliy va institutsional asoslarning mavjudligini anglatadi. Maqolada metodologik jihatdan tarixiy-taqqoslov, tizimli yondashuv va falsafiy tahlil usullaridan foydalanildi. Tarixiy-taqqoslov yondashuvi orqali mahalla va oilaning turli davrlardagi tarbiyaviy funksiyalari solishtirildi, ularning zamonaviy sharoitdagi o‘zgarishlari tahlil qilindi. Tizimli yondashuv esa mahalla va oilani ijtimoiy tizimning tarkibiy qismlari sifatida ko‘rib, ularning o‘zaro aloqasi va yoshlar axloqiga ta‘sir mexanizmlarini aniqlashga xizmat qildi. Falsafiy tahlil orqali esa axloqiy me‘yorlarning mohiyati, ularning inson kamolotidagi o‘rni va mahalla-oila muhitida qanday shakllanishi chuqur tahlil qilindi. Shuningdek, mahalla va oilaning yoshlar axloqiy me‘yorlarini shakllantirishdagi amaliy faoliyati empirik kuzatishlar va mavjud ilmiy manbalar tahlili asosida o‘rganildi. Mahalla faollari, ota-onalar, pedagoglar va yoshlar bilan olib borilgan suhbatlar, kuzatuvlar va statistik ma‘lumotlar asosida mahalla va oilaning tarbiyaviy samaradorligi baholandi. Bu usullar yoshlar ongida axloqiy qadriyatlarning shakllanishi, ularning barqaror me‘yor sifatida qaror topish jarayonini chuqur tushunishga yordam berdi.

Natijalar. O‘tkazilgan chuqur ilmiy tahlillar shuni ko‘rsatadiki, mahalla va oilaning yoshlar axloqini me‘yorlashtirishdagi o‘zaro uyg‘un faoliyati nafaqat tarixiy, diniy va an‘anaviy jihatdan ahamiyatli, balki zamonaviy globallashuv sharoitida ham o‘z dolzarbligini saqlab qolmoqda. Bu institutlar yosh avlodning axloqiy kamolotini ta‘minlashda bir-birini to‘ldiruvchi, muvofiqlashtiruvchi va barqarorlashtiruvchi ijtimoiy mexanizm sifatida namoyon bo‘lmoqda. Mahalla endilikda faqat nazorat va tarbiya maydoni emas, balki shaxsiy mas‘uliyat, o‘z-o‘zini anglash, ijtimoiy faollik va ma‘naviy o‘sish uchun muhim ijtimoiy maktab sifatida faoliyat yuritmoqda. Tadqiqotlar davomida aniqlanishicha, yoshlarning shaxsiy hayotida barqaror axloqiy mezonlarning shakllanishi ko‘p jihatdan oilada mavjud mehr-muhabbat, shukronalik ruhiyati, ota-onalar o‘rtasidagi o‘zaro hurmat, hamjihatlik va mahalladagi ijtimoiy birdamlik muhitiga bog‘liq. Bu omillar yoshlar ongida ijobiy axloqiy oriyentatsiyalarni shakllantiradi, ularni jamiyatda mas‘uliyatli, halol va vatanparvar shaxs sifatida kamol topishga undaydi. Mahalla va oilaning birgalikdagi tarbiyaviy faoliyati orqali yoshlar o‘z shaxsiy qadriyatlarini aniqlaydi, ijtimoiy rollarini anglaydi va o‘z hayotiy pozitsiyasini shakllantiradi. Shu bilan birga, yoshlarning axloqiy dunyoqarashi shakllanishida nafaqat an‘anaviy qadriyatlar, balki zamonaviy axborot texnologiyalari, raqamli madaniyat, global kommunikatsiya vositalari va transmilliy g‘oyalar bilan uyg‘unlashgan yondashuvlar ham muhim rol o‘ynaydi. Raqamli

muhitda tarqalayotgan axloqiy model va xulq-atvor andozalarini milliy qadriyatlar bilan uyg'unlashtirish zarurati yoshlar tarbiyasida yangi metodologik yondashuvlarni talab qilmoqda. Bu esa mahalla va oilaning tarbiyaviy strategiyalarini zamonaviy sharoitga moslashtirish, raqamli savodxonlikni axloqiy me'yorlar bilan integratsiyalash kabi dolzarb vazifalarni yuzaga chiqaradi. Yana bir muhim ilmiy natija shundaki, yoshlar axloqini me'yorlashtirish faqat tashqi nazorat, ma'ruzalar yoki intizomiy choralar orqali emas, balki ularning ichki dunyosini boyitishga, ma'naviy ehtiyojlarini qondirishga, shaxsiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga qaratilgan ijtimoiy-falsafiy faoliyat, samimiy suhbatlar, o'rnak ko'rsatish, madaniy muloqot va ijtimoiy motivatsiya orqali samarali amalga oshiriladi. Bu jarayonlarda mahalla oqsoqollari, nuroniylar, pedagoglar, psixologlar va ota-onalarning faol ishtiroki muhim ahamiyat kasb etadi. Shu asosda mahalla va oilaning o'zaro hamkorligini kuchaytirish, yoshlarni mustaqil fikrlashga, tanqidiy tahlilga, ijtimoiy masalalarga ongli yondashishga va o'z qarashlarini shakllantirishga undash dolzarb ilmiy va amaliy vazifa sifatida belgilandi. Bu yondashuv yoshlarning faqat axloqiy jihatdan emas, balki intellektual, ijtimoiy va madaniy jihatdan ham yetuk shaxs sifatida shakllanishiga xizmat qiladi. Shuningdek, yoshlar axloqini me'yorlashtirish jarayonida oiladagi ruhiy-madaniy muhit, mahalla miqyosidagi ma'naviy-ma'rifiy ishlar va davlat siyosatining uyg'unlashuvi ijtimoiy barqarorlikning kafolati sifatida yangi, izchil tizimni shakllantirishi mumkin degan ilmiy xulosa ilgari surildi. Bu tizimda mahalla va oilaning tarbiyaviy resurslari, davlatning institutsional qo'llab-quvvatlovi va jamiyatning ma'naviy ehtiyojlari bir-birini to'ldiruvchi mexanizmlar sifatida faoliyat yuritadi. Natijada, yoshlar orasida axloqiy barqarorlik, ijtimoiy mas'uliyat, fuqarolik madaniyati va vatanparvarlik tuyg'ulari mustahkamlanadi.

Muhokama. Yoshlar axloqini me'yorlashtirish masalasi bugungi kunda nafaqat tarbiyaviy, balki chuqur ijtimoiy-falsafiy jarayon sifatida qaralishi zarur. Bu jarayon shaxsning ichki dunyosini, ijtimoiy muhit bilan o'zaro munosabatini va ma'naviy qadriyatlar tizimini shakllantirishga qaratilgan murakkab, ko'p qirrali faoliyatdir. O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, mahalla va oilaning o'zaro uyg'un faoliyati yosh avlod ongida milliy o'zlikni anglash, tarixiy xotirani saqlash va axloqiy mezonlarni barqarorlashtirishda asosiy tayanch sifatida namoyon bo'lmoqda. Bu ikki institutning birgalikdagi harakati yoshlar uchun ijtimoiy kompas, ma'naviy tayanch va axloqiy mezonlar manbai bo'lib xizmat qiladi. Biroq zamonaviy sharoit, xususan, globallashuv, raqamli madaniyatning tezkor rivojlanishi, transmilliy axborot oqimlari va virtual kommunikatsiya vositalarining keng tarqalishi natijasida yoshlar axloqiy dunyoqarashida yangicha yondashuv va fikrlar shakllanishini talab qilmoqda. Bu holat yoshlar tarbiyasida an'anaviy qadriyatlar bilan zamonaviy tafakkur uslublarining uyg'unlashuvi zarurligini taqozo etadi. Muhokamada alohida ta'kidlanishi kerakki, bu uyg'unlik yoshlarning ichki dunyosini boyitadi, ularni mustaqil fikrlashga, tanqidiy yondashuvga va ijtimoiy mas'uliyatni chuqur anglashga undaydi. Natijada, yoshlar jamiyatda faqat ijrochi emas, balki ongli ishtirokchi sifatida shakllanadi. Shu jihatdan, nafaqat oilaning, balki mahallaning ham axloqiy tarbiya jarayonida innovatsion metodlardan foydalanishi muhim ahamiyat kasb etadi. Masalan, ochiq suhbatlar, zamonaviy media vositalari, yoshlar yetakchilari, bloggerlar va psixologlar ishtirokida interaktiv uchrashuvlar tashkil etilishi yoshlar bilan muloqotni jonlantiradi, ularning fikrini tinglash, qiziqishlarini aniqlash va axloqiy qadriyatlarni zamonaviy kontekstda tushuntirish imkonini beradi. Bu yondashuvlar orqali mahalla faollari va oila vakillari yoshlar bilan tengdoshlik asosida muloqotga kirishadi, bu esa tarbiyaviy

samaradorlikni oshiradi. Shuningdek, yoshlar ongida axloqiy me'yorlarni shakllantirishda oiladagi shukronalik ruhiyati, mehr-oqibat, sabr-toqat, kechirimlilik va o'zaro hurmat fazilatlarini o'ziga xos "ichki pedagogik muhit"ni yaratadi. Bu muhit yoshlarni nafaqat tashqi ko'rinishda odobli bo'lishga, balki ichki dunyosida ham toza, rostgo'y, halol va mas'uliyatli inson bo'lib shakllanishiga xizmat qiladi. Oila ichidagi axloqiy muvozanat, hissiy barqarorlik va ruhiy qo'llab-quvvatlash yoshlar uchun psixologik tayanch bo'lib, ularning ijtimoiy muhitda o'zini erkin tutishiga zamin yaratadi. Yana bir muhim jihat shundaki, yoshlar axloqiy kamolotida davlat siyosati, mahalla faollari va ota-onalar hamkorligini kuchaytirish bilan birga, yoshlarning o'z fikrlarini erkin ifoda etishi, ijtimoiy hayotda faol ishtirok etishi va o'z tashabbuslarini ilgari surishi uchun qulay shart-sharoit yaratish lozim. Bu jarayonda majburlovchi emas, balki rag'batlantiruvchi, ilhomlantiruvchi va ishonch asosidagi yondashuv ustuvor ahamiyat kasb etadi. Yoshlar o'z fikrini bildirish, muhokama qilish, tanqidiy savollar berish va ijtimoiy muammolarga yechim taklif qilish orqali axloqiy jihatdan yetuk shaxs sifatida kamol topadi. Xulosa qilib aytganda, yoshlar axloqini me'yorlashtirish masalasi kompleks yondashuvni talab qiladi. Mahalla va oila institutlarining uyg'un faoliyati, zamonaviy innovatsion metodlar, raqamli madaniyat bilan integratsiyalashgan tarbiyaviy strategiyalar, shukronalik ruhiyati va davlat siyosatining qo'llab-quvvatlovchi mexanizmlari birgalikda yoshlar axloqiy kamolotining izchil va barqaror tizimini shakllantiradi.

Xulosa. Yoshlar axloqini me'yorlashtirish masalasi bugungi ijtimoiy-falsafiy muhitda shunchaki tarbiyaviy jarayon emas, balki shaxsning ichki dunyosini, ijtimoiy pozitsiyasini va ma'naviy qadriyatlarini shakllantiruvchi murakkab tizim sifatida qaralmoqda. O'tkazilgan ilmiy tahlillar shuni ko'rsatadiki, mahalla va oilaning o'zaro uyg'un faoliyati nafaqat tarixiy va madaniy merosni asrab-avaylash, balki yoshlarning fikrlash doirasini kengaytirish, ularni ijtimoiy mas'uliyat, vatanparvarlik va ma'naviy yetuklik ruhida tarbiyalashda hal qiluvchi omil bo'lib xizmat qilmoqda. Bu ikki institutning birgalikdagi harakati yoshlar uchun axloqiy mezonlar, shaxsiy kompas va ijtimoiy oriyentatsiya manbai sifatida namoyon bo'ladi. Tadqiqot natijalari shuni tasdiqlaydiki, an'anaviy tarbiya uslublarini zamonaviy yondashuvlar bilan uyg'unlashtirish, mahalla va oilaning yoshlar bilan ochiq muloqoti, shuningdek, zamonaviy axborot texnologiyalari, raqamli platformalar va media vositalaridan maqsadli foydalanish yoshlarning axloqiy ongida barqaror me'yor va qadriyatlarning shakllanishiga sezilarli darajada ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Bu yondashuvlar orqali yoshlar nafaqat o'z milliy o'zligini anglaydi, balki global muhitda o'z o'rnini topishga, zamonaviy muammolarga ongli yondashishga va ijtimoiy muvozanatni saqlashga qodir bo'lgan shaxs sifatida kamol topadi. Bundan tashqari, yoshlarni faqat tashqi nazorat, intizomiy chora-tadbirlar yoki formal tarbiyaviy mexanizmlar orqali emas, balki rag'batlantiruvchi, ilhomlantiruvchi va ishonch asosidagi ijtimoiy muhitda tarbiyalash zarurati dolzarb ilmiy-amaliy vazifa sifatida belgilandi. Bu jarayonda yoshlarning o'z fikrini erkin ifoda etish, muhokama qilish, tanqidiy savollar berish va ijtimoiy muammolarga yechim taklif qilish ko'nikmalarini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Bunday yondashuvlar yoshlar orasida faollik, tashabbuskorlik va ijtimoiy mas'uliyat tuyg'usini kuchaytiradi. Shu bilan birga, oilada mehr-oqibat, shukronalik, sabr-toqat, kechirimlilik va o'zaro hurmat tamoyillarini mustahkamlash, mahalla miqyosida esa yoshlarning ijtimoiy hayotdagi faol ishtirokini qo'llab-quvvatlash yoshlar axloqini me'yorlashtirish jarayonini izchil va samarali davom ettirish uchun muhim asos bo'lib xizmat qiladi. Bu muhitda yoshlar o'zini qadrlangan, eshitilgan va qo'llab-quvvatlangan shaxs sifatida

his qiladi, bu esa ularning ichki dunyosini boyitadi va axloqiy barqarorlikni ta'minlaydi. Xulosa o'rnida aytish mumkinki, yoshlar tarbiyasida mahalla va oilaning o'zaro uyg'unligi, zamonaviy ijtimoiy-falsafiy yondashuvlar bilan boyitilgan holda, nafaqat axloqiy me'yorlarni shakllantiradi, balki komil, mustaqil fikrlaydigan, tanqidiy tafakkurga ega va ma'naviy jihatdan yetuk avlodni tarbiyalashning kuchli omili sifatida dolzarb ahamiyat kasb etadi. Bu yondashuvlar orqali yoshlar jamiyatda faqat ijrochi emas, balki ongli ishtirokchi, mas'uliyatli fuqarolar sifatida shakllanadi. Mahalla va oilaning integratsiyalashgan tarbiyaviy modeli esa ijtimoiy barqarorlik, ma'naviy uyg'unlik va milliy taraqqiyotning kafolati sifatida e'tirof etilishi mumkin.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Mirziyoyev Sh.M. Hozirgi zamon va Yangi O'zbekiston. Toshkent."O'zbekiston".2024.–B-414.
2. Юсуф Хос Ҳожиб. Қутадғу билиг. - Тошкент: Шарқ, 1990. 31 б.
3. Абдулазиз Мансур. Қуръони Карим маъноларининг таржима ва тафсири. 4 қайта нашр. –Тошкент.: “Шарқ” НМАҚ, 2012.
4. Мусурмонова О. Шарқ мутафаккирларининг ёшлар соғлом турмуш тарзи ҳақидаги қарашлари. – Тошкент.: “Зарварақ”, 2022. – Б.3.
5. Сайфназаров И., Сайфназарова Ф. Ёшлар ва оила - Ватан таянчи. -Т 2018. «Та'lim nashriyot» -Б.23
6. Отамуротов С. Ёшлар сиёсий маданиятини ривожлантириш омиллари. –Тошкент: O'zbekiston, 2015. –Б. 92.
7. Мирзиев Ш.М. Янги Ўзбекистон тараққиёт стратегияси. -Т.: Ўзбекистон, 2022. - Б.72

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5/9 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).